

Sygn. akt I ACa 926/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Joanna Kurpierz SA Elżbieta Karpeta (spr.)
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa P. W.

przeciwko A. C.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 30 maja 2017 r., sygn. akt II C 952/16,

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki 8 100 (osiem tysięcy sto) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Elżbieta Karpeta SSA Piotr Wójtowicz SSA Joanna Kurpierz

Sygn. akt I ACa 926/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach utrzymał w całości w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany dnia 20 lipca 2016r w sprawie sygn. akt II Nc 444/16, którym zasądził z weksla od pozwanego A. C. na rzecz P. W. kwotę 472 561,64 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 lipca 2016r. i koszty procesu w wysokości 16 725 zł.

Ustalił Sąd Okręgowy, że powódka P. W. zawarła w dniu 9 października 2015r. umowę pożyczki, na mocy której powódka jako pożyczkodawca udzieliła pozwanemu A. C. jako pożyczkobiorcy pożyczkę w kwocie 450.000,00 złotych. Strony jednocześnie ustaliły wysokość odsetek na 10 % w skali roku. Spłata pożyczki nastąpić miała do dnia 9 kwietnia 2016 roku. Prawnym zabezpieczeniem zwrotu udzielonej pożyczki wraz z odsetkami stanowił weksel in blanco z wystawienia pozwanego.

W związku z brakiem spłaty pożyczki przez pozwanego powódka wypełniła weksel na sumę 472.561,64 złotych, na którą to kwotę składała się należność główna w wysokości 450.000,- złotych oraz odsetki w kwocie 22.561,64 zł. Weksel opatrzony został datą płatności na dzień 9 października 2015r.

Sąd Okręgowy przedstawił następujące rozważania.

Podstawę prawną dochodzonych roszczeń stanowiło zobowiązanie wekslowe. Powódka była bowiem w posiadaniu weksla własnego wystawionego przez pozwanego A. C.. Bezspornym jest, iż weksel ten w chwili jego wystawienia był wekslem niezpełnym (in blanco). Weksel in blanco jest wekslem własnym, w którym wystawca przyrzeka bezwarunkowo zapłatę określonej sumy pieniężnej na rzecz posiadacza weksla. Odpowiedzialność z weksla in blanco opiera się na treści weksla. Weksel ma tę właściwość, że umieszczenie na nim podpisu stanowi podstawę i przyczynę zobowiązania wekslowego osoby, od której podpis pochodzi. Skutki prawne wystawienia weksla powstają z mocy podpisania dokumentu i dla dłużnika wekslowego zobowiązanie wekslowe odrywa się od causae, która doprowadziła do podpisu i staje się zobowiązaniem abstrakcyjnym. Abstrakcyjność weksla oznacza, że każdy jego posiadacz może na jego podstawie wytoczyć powództwo przeciwko zobowiązanym z weksla, chociaż np. z większością z nich nigdy się nie stykał ani nie zawierał żadnej transakcji.

Chociaż zobowiązanie z weksla jest – co do zasady zobowiązaniem abstrakcyjnym, to jednak reguła ta doznaje wyłomu w przypadku weksli in blanco, które uznawane są za kauzalne (por. wyrok SN z 18 listopada 1970r., I Pr 407/70, nie publ.). W przypadku zatem sporu pomiędzy wystawcą weksla własnego in blanco i remitentem zobowiązany może podnosić zarówno zarzuty formalne dotyczące treści weksla jak i zarzuty osobiste wynikające ze stosunku podstawowego będącego przyczyną prawną zobowiązania wekslowego. W wypadku sporu pomiędzy remitentem a wystawcą weksla własnego nie mają bowiem zastosowania ograniczenia wynikające z art. 10 i art. 17 Prawa wekslowego, które służą zagwarantowaniu pewności obrotu wekslowego i aktualizują się dopiero w chwili przeniesienia weksla na zasadach prawa wekslowego. W konsekwencji w procesie „wekslowym” (art. 485 § 2 k.p.c.) pozwanemu przysługuje prawo podniesienia zarzutów wynikających ze stosunku podstawowego, co przenosi spór z płaszczyzny prawa wekslowego, na którym oparty był pozew wniesiony w postępowaniu nakazowym, na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego.

Jednak w tej sytuacji, to właśnie pozwany ponosi ciężar dowodu, że roszczenie strony powodowej z tego stosunku nie istnieje (tak zwłaszcza w wyroku SN z 24 czerwca 2005r., V CK 780/04, niepubl., wyrok SN z 15.02.2006 r., IV CSK 15/05, LEX nr 179731). Jeżeli występujący z powództwem o zapłatę jako remitent weksla własnego wystawionego przez pozwanego potwierdzi swe prawo dokumentem o cechach określonych w art. 101 Prawa wekslowego, a pozwany nie udowodni zarzutów tamujących lub niweczących, sąd uwzględni żądanie na podstawie art. 28 ust. 2 w zw. z art. 104 ust. 1 Prawa wekslowego (wyrok SN z 18 listopada 1999 r., I CKN 215/98, OSNC 2000/7-8, poz. 128). Jak wskazał Sąd Najwyższy trafne jest zatem zapatrywanie, iż z punktu widzenia rozkładu ciężaru dowodzenia strona powodowa czyni zadość wymaganiom prawa, przedstawiając prawidłowo wypełniony weksel. Natomiast na stronie pozwanej ciąży obowiązek dochowania należytej staranności w wykazaniu zasadności swojego stanowiska dokumentami załączonymi do zarzutów przeciwko nakazowi zapłaty (wyrok SN z 15.02. 2006 r, IV CSK 15/05, LEX nr 179731). Pogląd ten w pełni Sąd Okręgowy podzielił.

Odnosząc tę uwagę do niniejszego postępowania, to na pozwanym ciążył obowiązek udowodnienia, że wskazana na wekslu suma nie jest należna powodce. W treści weksla przedłożonego przez powódkę wymienione zostały osoby: wystawcy i remitenta. Podpis wystawcy nie jest kwestionowany. Wskazana została suma wekslowa oraz data i miejsce płatności. Analiza treści weksla, nie budzi zdaniem Sądu wątpliwości. Wystawca weksla przyrzeka zapłatę określonej

kwoty. Nie ma więc podstaw do przyjęcia, że weksel jest nieważny. Jak już wcześniej zaznaczono, w orzecznictwie panuje utrwalony pogląd, że w stosunku między wystawcą a remitentem samodzielność zobowiązania wekslowego ulega osłabieniu. Bowiern w sytuacji, gdy zobowiązanie wekslowe jest ważne, wystawca może, w braku skutecznych zarzutów wekslowych, podnieść zarzuty oparte na stosunku podstawowym i na ich podstawie podważać zarówno istnienie, jak i rozmiar zobowiązania wekslowego ze względu na jego związek ze stosunkiem podstawowym. Spór przenosi się wówczas na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego, który w związku z zarzutami wystawcy podlega badaniu przez sąd oceniający zasadność nakazu zapłaty (por. wyrok SN z 20.06.2008 r., sygn. akt IV CSK 65/08, publ. LEX nr 453032).

Przechodząc zatem do analizy zarzutów zgłoszonych przez pozwanego z tzw. stosunku podstawowego, wskazać należy, że pozwany A. C. zarzucił, że nigdy nie pożyczał od powódki środków pieniężnych, dokonywał jedynie pozornych umów pożyczek w celu pozyskania źródeł finansowania, a przedłożony do akt dokument w postaci oświadczenia z dnia 9 października 2015 roku został uzyskany przez stronę powodową w drodze podstępu i szantażu.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego prowadzą do stanowczego wniosku, iż pozwany nie wykazał by umowa pożyczki z dnia 9 października 2015 roku miała charakter pozornej czynności prawnej.

Reasumując, z weksla wypływa domniemanie istnienia zobowiązania po stronie osoby obowiązanej z weksla. Powoływanie się na brak zobowiązania powinno zostać przez strony sporu wykazane. Zgodnie z przepisem art. 6 k.c., ciężar dowodu obciąża w tym przypadku dłużnika. W przedmiotowej sprawie, pozwany nie wykazał, aby faktycznie zobowiązanie, które zaciągnął było nieważne, czy też nie istniało, względnie wygasło. Weksel gwarancyjny wystawiony przez pozwanego, był zabezpieczeniem wiarygodności, jaka mogła powstać w wyniku nienależytego wykonania jego zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki. Wypełnienie weksla gwarancyjnego doprowadziło do powstania zobowiązania wekslowego pozwanego, które ma charakter samodzielny.

Zgodnie z art. 496 k.p.c. po przeprowadzeniu rozprawy Sąd wydaje wyrok, w którym nakaz zapłaty w całości lub części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

Mając na względzie powyższe rozważania, Sąd przy zastosowaniu cytowanego przepisu, utrzymał w całości w stosunku do pozwanego A. C. w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany w dniu 20 lipca 2016 r. przez Sąd Okręgowy w Katowicach, zgodnie z którym pozwany obowiązany jest zapłacić na rzecz powódki kwotę 472.561,64 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 11 lipca 2016 r. do dnia zapłaty. Roszczenie odsetkowe znajduje uzasadnienie w treści art. 481 k.c. Nadto pozwany obowiązany jest zapłacić na rzecz powódki koszty procesu w kwocie 3.600,- złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego powstałych na skutek rozpoznania sprawy w postępowaniu zwykłym na podstawie art.98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany zarzucając błędne ustalenie, że strony łączyła umowa pożyczki o treści opisanej w uzasadnieniu wyroku. Nadto zarzucił naruszenie art. 720 § 1 k.c. w związku z art. 87 i 88 k.c. przez przyjęcie, że umowa pożyczki nie miała charakteru pozornego, a zarzucane w apelacji naruszenie art. 10 Prawa wekslowego miało polegać na przyjęciu że pozwanemu nie przysługują zarzuty z prawa wekslowego a jedynie z płaszczyzny prawa cywilnego. Zarzucane naruszenia prawa procesowego, z kolei polegać miały na niesprawdzeniu tożsamości świadków na podstawie dowodu osobistego oraz na niedokładnym wyjaśnieniu sprawy wskutek niestawiennictwa powódki, a także na nieuwzględnieniu wniosku dowodowego pozwanego z treści pełnomocnictwa udzielonego przez powódkę jej ojcu. Pozwany zarzucił również, że nie otrzymał do dnia sporządzenia apelacji płyty CD z nagraniem rozprawy z dnia 30 maja 2017r.

Domagał się pozwany zmiany zaskarżonego wyroku przez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Nadto w uzupełnieniu apelacji pozwany wniósł o przeprowadzenie dowodu ze stenogramu rozmowy przeprowadzonej z R. W. w dniu 21 kwietnia 2016r. Dowód ten miał wykazać, że nie zaciągał u powódki żadnej pożyczki. Zawnioskowany w piśmie dowód z postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 15 grudnia 2017r. w sprawie VI Kp 1255/17 miałyby dowieść prawdopodobieństwa dokonania oszustwa, a dowód z odpisu wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 czerwca 2017r. w sprawie I C 1475/16 miał dowodzić wniesienia przez powódkę i jej ojca pozwu przeciwko pozwanemu o naruszenie dóbr osobistych i tego że powództwa te zostały oddalone.

Powódka w odpowiedzi na apelację domagała się jej oddalenia i obciążenia pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Nie były uzasadnione podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa procesowego. Przede wszystkim jak wynika z odsłuchania zapisu przebiegu rozprawy z dnia 30 maja 2017r. (protokół rozprawy sporządzony przy użyciu urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk oraz pisemnie) nie został zgłoszony wniosek dowodowy o przeprowadzenie dowodu z treści pełnomocnictw udzielonych przez powódkę R. W.. Nadto w rozprawie uczestniczył osobiście pozwany i jego pełnomocnik będący radcą prawnym i nie zostało zgłoszone żadne zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c. Na uchybienia przepisom postępowania zgodnie z treścią art. 162 k.p.c. pozwanemu nie przysługuje zatem prawo powoływania się, skoro nie zostały zgłoszone zastrzeżenia. Dotyczy to również zarzucanego w apelacji uchybienia procesowego polegającego na zaniechaniu przeprowadzenia dowodu z zeznań powódki, jak również zarzucanego niesprawdzenia tożsamości świadków. Na pewno na treść rozstrzygnięcia zapadłego w sprawie nie ma żadnego wpływu kwestia doręczenia lub jego braku płyty z zapisem protokołu rozprawy.

Odnosząc się do zarzutów poczynienia błędnych ustaleń w zakresie faktu zawarcia i treści umowy pożyczki jak również zarzutów naruszenia prawa materialnego wskazać należy, że polskie prawo wekslowe (ustawa z dnia 28 kwietnia 1938 r. Prawo wekslowe - Dz. U. Nr 37, poz. 282) oparte jest na niemieckiej koncepcji zobowiązania wekslowego w myśl, której weksel jest zobowiązaniem formalnym, abstrakcyjnym, oderwanym od swojej przyczyny gospodarczej. Obowiązuje w związku z tym zasada podpisu oznaczająca, że samo podpisanie dokumentu, spełniającego ustawowe wymagania co do formy, zobowiązuje wystawcę i innych dłużników wekslowych. Tak zwany wewnętrzny stosunek nie ma istotnego znaczenia dla powstania zobowiązania wekslowego. Odstępstwa od tej koncepcji można dopatrywać się w art. 10 prawa wekslowego regulującym weksel in blanco, skoro w tym przepisie mowa jest o "porozumieniu" co do uzupełnienia weksla. Orzecznictwo Sądu Najwyższego już w okresie międzywojennym (por. m. in: OSN I C 273/27, ZO 1928, poz. 37) trafnie stwierdzało, że uświęconą została praktyka wystawiania tzw. weksli gwarancyjnych, polegająca na tym, że zachodzący między stronami stosunek umowny zabezpiecza się doręczeniem weksla in blanco z nadaniem wierzycielowi prawa do jego wypełnienia stosowanie do warunków umowy i wyników obrachunku. Nie ulega żadnej wątpliwości, że wręczenie weksla in blanco stanowi dla wierzyciela dodatkowe zabezpieczenie.

W rozpoznawanej sprawie ustalono, że pozwany wystawił weksel in blanco i wręczył go powódce, podpisując jednocześnie oświadczenie, z którego wynika że pożyczył w dniu 9 października 2015r. i pokwitował odbiór od powódki kwoty 450 000 zł., a kwotę tę wraz z należnymi odsetkami zobowiązał się zwrócić najpóźniej do 9 kwietnia 2016r. W orzecznictwie przyjmuje się, że zobowiązanie wekslowe osoby, która wręczyła weksel nie powstaje w razie wypełnienia weksla in blanco przez jego odbiorcę niezgodnie z otrzymanym upoważnieniem (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 1999 r. I CKN 51/98, OSNC z 2000 r. nr 2, poz. 27). Ugruntowanym jest też pogląd, w myśl którego ciężar dowodu, że weksel in blanco wypełniono w sposób sprzeczny z porozumieniem spoczywa na dłużniku wekslowym, który zarzut podniósł. Powódka już w pozwie wyjaśniła sposób obliczenia sumy wekslowej, a zatem uznać należy, iż powódka podała z jakiego tytułu domaga się zapłaty i przedstawiła szczegółowe wyliczenie Zakres rozpoznania sprawy w przypadku postępowania zainicjowanego wniesieniem zarzutów określa właśnie treść zarzutów.

Pozwany przeczył w zarzutach od wydanego nakazu zapłaty, a stanowisko to potrzywał w apelacji, że zawierać miał umowę pożyczki z powódką. Jak wynika z przedstawionej wykładni przepisów prawa wekslowego, ciężar wykazania braku podstaw do wypełnienia przez powódkę weksła in blanco spoczywał na pozwanym i w pełni prawidłowo ocenił Sąd Okręgowy, że pozwany obowiązkowi temu nie sprostał. Poza zaprzeczaniem istnienia umowy pożyczki pozwany nie przedstawił żadnych dowodów mogących poddawać w wątpliwość istnienie stosunku zobowiązaniowego, który stał się podstawą wypełnienia weksła.

Nie ma zatem podstaw do kwestionowania poprawności ustaleń Sądu Okręgowego, w związku z czym ustalenia te w całości Sąd Apelacyjny przyjmuje jako podstawę faktyczną dochodzonego roszczenia i jako podstawę do badania prawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego.

Prawidłowo został zastosowany przez Sąd Okręgowy art. 10 Prawa wekslowego, bowiem z uwagi na przytoczoną wykładnię przepisów prawa wekslowego i braku ukierunkowanej na wykazanie swych twierdzeń inicjatywy dowodowej pozwanego nie miał Sąd Okręgowy podstaw do kwestionowania istnienia zobowiązania wekslowego pozwanego. Fakt udzielenia przez powódkę pozwanemu pożyczki wynika z oświadczenia pozwanego sporządzonego na piśmie i dołączonego do pozwu. Oświadczenie to stanowi jednocześnie deklarację wekslową, wskazując na wręczenie przez pozwanego powódkce weksła in blanco na zabezpieczenie jej wierzytelności z tytułu udzielonej pożyczki.

Skoro więc apelacja w całości okazała się bezzasadna należało ją oddalić na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono po myśli art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 k.p.c. obciążając pozwanym przegrywającym etap postępowania apelacyjnego kosztami wynagrodzenia pełnomocnika powódki poniesionymi w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Elżbieta Karpeta SSA Piotr Wójtowicz SSA Joanna Kurpierz